

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін факультету №4

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Цивільне право» обов'язкових компонент освітньої
програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (поліцейські)

**Харків (Вінниця)
2023 рік**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 4
Протокол від 28.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін факультету *протокол від 27.08.2023 № 9.*

Відповідальна особа:

Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Сліпченко С. О.

Розробники:

1. Завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, професор Зайцев О. Л.
2. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Сліпченко С. О.
3. Професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Шишка О. Р.
4. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Піхурець О. В.
5. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Бортнік О. Г.
6. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Шишка Н. В.
7. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Ясечка С. В.
8. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Погребняк О. С.

Рецензенти:

1. Проректор з наукової роботи Харківського університету, канд. юрид. наук, професор Сергієнко В. В.;
2. Завідувач кафедри трудового та господарського права факультету №2 Харківського національного економічного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Мельник К. Ю.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1 Денна форма навчання

1.1.1. Денна форма навчання (курсанти - факультет № 1);

**термін навчання 3 роки 10 місяців; спеціалізація: поліцейські; вибірковий блок
№ 2: слідчі для органів досудового слідства;
обов'язковий компонент освітньої програми**

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЕСТ Б - 5 Загальна кількість годин - 150 Кількість тем - 17	08 - «Право»; 081 - «Право»; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 2 Семестр 3, 4 Вид контролю: залік, екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції - 20; Практичні заняття - 54; Самостійна робота - 76 Індивідуальні завдання: Контрольна робота - 4 (2- III семестр, 2 - IV семестр) Реферати: - 2 (1- III семестр, 1 - IV семестр)		

1.1.2. Денна форма навчання (курсанти - факультет № 2);

**термін навчання 3 роки 10 місяців; спеціалізація: поліцейські;
обов'язковий компонент освітньої програми**

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 5 Загальна кількість годин - 150 Кількість тем - 17	08 - «Право»; 081 - «Право»; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 2 Семестр 3, 4 Вид контролю: залік, екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції - 20; Практичні заняття - 54; Самостійна робота - 76 Індивідуальні завдання: Контрольна робота - 4 (2- III семестр, 2 - IV семестр) Реферати: - 2 (1- III семестр, 1 - IV семестр)		

**1.1.3. Денна форма навчання (курсанти - факультет № 4);
термін навчання 3 роки 10 місяців; спеціалізація: поліцейські; вибіркового блоку
№ 4: слідчі для підрозділів боротьби з кіберзлочинністю;
обов'язковий компонент освітньої програми**

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 5 Загальна кількість годин - 150 Кількість тем - 17	08 - «Право»; 081 - «Право»; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 2 Семестр 3 та 4 Вид контролю: залік, екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
<p align="center">денна форма навчання Лекції - 20;</p> <p>Практичні заняття - 54;</p> <p>Самостійна робота - 76 Індивідуальні завдання:</p> <p>Контрольна робота - 4 (2- III семестр, 2 - IV семестр) Реферати: - 2 (1- III семестр, 1 - IV семестр)</p>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільне право» є: надати допомогу здобувачам вищої освіти юридичних знань під час підготовки до лекційних та практичних занять шляхом визначення найбільш важливих питань теми; націлити здобувача вищої освіти юридичних знань на вивчення чинного законодавства та основних науково-теоретичних праць в науці цивільного та цивільно-процесуального права; виробити правове та критичне мислення та навички з тлумачення норм цивільного права; сформувати первісні практичні навички застосування у своїй майбутній роботі набутих знань.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Цивільне право» є:

- засвоєння здобувачам вищої освіти основних положень чинного цивільного та цивільно-процесуального законодавства України з метою вироблення уміння працювати з ними та правильно їх застосовувати у конкретних життєвих ситуацій;
- опанування необхідних теоретичних положень, які вироблені цивілістичною доктриною;
- ознайомлення з судовою та іншою практикою у питаннях застосування цивільного законодавства України;
- опанування навичків вірного складання процесуальних документів.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право» базується на знанні здобувачами вищої освіти юридичних знань з навчальних дисциплін теоретичного та історичного профілю (теорія держави і права, історія політичних і правових вчень, загальна історія держави та права, історія держави і права тощо); галузевими юридичними науками (конституційним, судових та правоохоронних органів України, адміністративним, господарсько-процесуальним, трудовим, сімейним, підприємницьким, аграрним, екологічним, міжнародним правом тощо).

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти юридичних знань повинен:

- знати: основні поняття, категорії, інститути, підгалузі цивільного права України, чинне цивільне законодавство та інші акти цивільного законодавства та міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; основні бази даних, де знаходяться цивільне законодавство та нормативно-правові акти; підходи судової практики, у вирішенні питань, що стосуються цивільних та сімейних відносин; відповідний нормативний матеріал, загальну та спеціальну юридичну термінологію.
- уміти: тлумачити та розкривати основні поняття, інститути, категорії цивільного та цивільно-процесуального права, правильно застосовувати нормативно-правові акти для вирішення конкретних правових ситуацій, використовувати різноманітні цивільно-правові засоби для розв'язання питань, що виникають при захисті цивільних прав та інтересів учасників відносин; відслідковувати судову практику та рішення Верховного Суду; вміло використовувати електронні бази даних із законодавством та

судовою практикою, що знаходяться на веб-сайтах всесвітньої мережі Інтернет; слідкувати за змінами у чинному законодавстві.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК3.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК2.	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
	СК7.	Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів
	СК8.	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
	СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
	СК12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
	СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
	СК14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Цивільне право - галузь приватного права».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття цивільного права як галузі права. Місце цивільного права в системі права України. Співвідношення цивільного і господарського права. Відмежування цивільного права від інших галузей права України, які регулюють майнові та немайнові відносини.

Предмет та метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Поняття, ознаки та значення предмету цивільно-правового регулювання. Поняття, ознаки та значення методу цивільно-правового регулювання.

Функції та принципи цивільного права. Поняття, значення та види функцій цивільного права. Поняття, значення та види принципів цивільного права.

Система цивільного права. Поняття та елементи системи цивільного права.

ТЕМА № 2. «Акти цивільного законодавства України».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Акти цивільного законодавства, їх система. Конституція України та її значення для цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основа цивільного законодавства. Закони України. Укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України. Акти законодавства інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим.

Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.

Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України. Аналогія закону і аналогія права.

ТЕМА № 3. «Цивільні правовідносини».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття та особливості цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин та її правове значення.

Елементи цивільних правовідносин. Поняття і види суб'єктивних цивільних прав та обов'язків, що складають зміст цивільних правовідносин. Об'єкти та суб'єкти цивільних правовідносин. Поняття та значення об'єктів цивільних правовідносин. Обороздатність об'єктів. Правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин.

Поняття та види підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад. Виникнення цивільних правовідносин на підставах, що не передбачені цивільним законодавством. Події та дії, правомірні та неправомірні дії, вчинки та акти, адміністративні акти та правочини. Значення класифікації юридичних фактів.

ТЕМА № 4. «Фізична особа».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття фізичної особи. Правоздатність фізичної особи. Початок та кінець правоздатності фізичної особи. Обсяг та зміст правоздатності фізичної особи. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб. Правоздатність громадян інших держав і осіб без громадянства.

Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види. Повна цивільна дієздатність. Часткова дієздатність фізичної особи та її зміст. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи та її зміст. Дієздатність громадян інших держав і осіб без громадянства.

Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності. Підстави та правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків обмежено дієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. Момент визнання фізичної особи недієздатною. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків недієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною.

Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також фізичної особи, місце перебування якої невідоме. Скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою та його правові наслідки. Підстави та правові наслідки оголошення фізичної особи померлою. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою.

Поняття, цілі та суб'єкти опіки та піклування. Обов'язок повідомляти про фізичних осіб, які потребують опіки та піклування. Встановлення опіки та піклування судом. Встановлення опіки та піклування органом опіки та піклування. Місце встановлення опіки або піклування. Призначення опікуна або піклувальника. Орган опіки та піклування. Фізичні особи, над якими встановлюється опіка та піклування. Фізична особа, яка не може бути опікуном або піклувальником. Опіка або піклування над фізичною особою, щодо якої не призначено опікуна або піклувальника.

ТЕМА № 5. «Юридичні особи. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття, ознаки та види юридичних осіб. Юридичні особи приватного та публічного права. Участь юридичних осіб публічного права у цивільних правовідносинах. Органи внутрішніх справ як юридичні особи публічного права. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Товариства та установи. Підприємницькі та непідприємницькі товариства.

Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи. Момент

виникнення цивільної правоздатності. Особисті немайнові та майнові права юридичної особи.

Філії та представництва юридичної особи.

Відповідальність юридичних осіб.

Створення та припинення юридичної особи. Створення юридичних осіб в залежності від організаційно-правових форм та цілей діяльності. Реорганізація юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділ та перетворення. Підстави та порядок ліквідації юридичної особи. Правові наслідки припинення юридичної особи.

Поняття та види підприємницьких товариств. Поняття та види господарських товариств. Виробничий кооператив.

Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах. Українська держава як суб'єкт цивільного права, особливості його правового становища. Автономна Республіка Крим, адміністративно-територіальні утворення у відносинах, що регулюються цивільним законодавством. Органи та представники, через яких діють держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади у цивільних відносинах. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.

ТЕМА № 6. «Об'єкти цивільних прав».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Оборотоzdатність об'єктів цивільних прав. Об'єкти цивільних прав вилучені з цивільного обороту. Об'єкти цивільних прав обмежено оборотоzdатні.

Речі як об'єкти цивільних прав, їх класифікація. Поняття та правове значення речей як об'єктів цивільних прав. Майно та тварини як особливі об'єкти цивільних прав. Нерухомі та рухомі речі. Речі подільні та неподільні. Споживні та неспоживні. Речі, визначені родовими та індивідуальними ознаками. Головна річ та приналежність. Складові частини речі. Складні речі. Продукція, плоди та доходи.

Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Цінні папери. Поняття та особливості грошей, валютних цінностей як об'єктів цивільних прав. Поняття та види цінних паперів. Окремі види цінних паперів: облігація, вексель, акція, ощадний сертифікат тощо. Передача прав на цінні папери.

Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види. Поняття та види особистих немайнових благ відповідно до Конституції України та Цивільного кодексу України. Результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, особисті немайнові блага.

ТЕМА № 7. «Правочини».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття, ознаки та значення правочинів.

Види правочинів. Правочини односторонні, двосторонні та багатосторонні. Оплатні та безоплатні правочини. Умовні правочини.

Консенсуальні та реальні правочини. Каузальні та абстрактні правочини. Еквівалентні та алеаторні правочини.

Недійсність правочину. Поняття недійсності правочину. Порядок та правові наслідки визнання правочину недійсним. Види недійсних правочинів.

ТЕМА № 8. «Представництво».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття та підстави виникнення представництва. Правове значення представництва. Правочини, які може вчиняти представник. Правові наслідки вчинення правочину представником. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Види представництва. Представництво, що виникає на підставі договору, закону або акта органу юридичної особи. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю: поняття, види, форма та строки довіреності, довіреність юридичної особи.

Припинення представництва. Підстави припинення представництва. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреність. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

ТЕМА № 9. «Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття строку і терміну, їх види. Обчислення строків. Місце строків (термінів) у системі юридичних фактів цивільного права. Загальні правила про обчислювання строків. Початок та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття, сутність та види позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Загальна та спеціальна позовна давність.

Обчислення та перебіг позовної давності. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності. Наслідки впливу позовної давності. Правила обчислення позовної давності. Початок перебігу позовної давності. Поняття, підстави та правове значення зупинення та переривання перебігу позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог.

ТЕМА № 10. «Особисті немайнові права фізичної особи».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття та види особистих немайнових прав. Здійснення та захист особистих немайнових прав. Забезпечення здійснення особистих немайнових прав. Обмеження особистих немайнових прав. Поновлення порушеного особистого немайнового права. Спростування недостовірної інформації. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної

особи. Право на життя. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Право на свободу. Право на особисту недоторканість. Право на сім'ю. Право на опіку або піклування.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Право на ім'я. Право на повагу до гідності та честі. Право на недоторканість ділової репутації. Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Право на таємницю кореспонденції. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле-, та відеозйомок. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Право на місце проживання. Право на недоторканість житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування. Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання.

ТЕМА № 11. «Право власності та інші речові права».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття права власності та його зміст. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Недоторканість права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності. Зміст права власності.

Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Поняття та зміст.

Підстави набуття права власності. Класифікація підстав набуття права власності та характеристика окремих способів.

Момент виникнення права власності у набувача. Момент виникнення у набувача права власності за первинними підставами. Момент набуття права власності за правочином.

Здійснення права власності. Порядок та межі здійснення права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Припинення права власності. Підстави та порядок припинення права власності.

Поняття, види права спільної власності. Здійснення права спільної власності. Підстави виникнення права спільної власності. Утримання майна, що перебуває у спільній власності. Виділення частки співвласника. Припинення права спільної власності.

Поняття та види захисту права власності. Принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності. Основні засади захисту права власності. Види способів захисту права власності. Речово -правові способи захисту права власності. Витребування майна власника із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Витребування майна власником від добросовісного набувача. Розрахунки при витребуванні речей із незаконного володіння. Захист

прав власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Виключення майна з опису та звільнення від арешту. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності. Відшкодування шкodi заподіяної речам власника. Недійсність актів, що порушують право власності. Дії органів внутрішніх справ із захисту права власника при порушенні права.

Право володіння чужим майном як речове право. Суб'єкти та об'єкти володіння. Виникнення володіння та його припинення. Іпотека та притримання. Захист володіння майном.

Право користування чужим майном як речове право. Сервітут: поняття, види, підстави виникнення, припинення та його захист. Суперфіцій та емфітевзис: поняття, підстави виникнення, припинення та їх захист.

ТЕМА № 12. «Загальні положення про право інтелектуальної власності».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття та зміст права інтелектуальної власності. Передумови правової регламентації відносин, пов'язаних з результатами інтелектуальної діяльності. Відмінності матеріальних об'єктів від нематеріальних. Теорії права інтелектуальної власності. Загальні риси виключних прав на нематеріальні об'єкти. Особисті немайнові права інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Вільне використання майнових прав.

Система виключних прав на нематеріальні об'єкти. Основні інститути права інтелектуальної власності: авторське право, суміжні права, право промислової власності, право на комерційну інформацію, тощо. Законодавство про інтелектуальну власність в Україні. Характеристика національних та міжнародних нормативних актів.

Об'єкти авторського права. Поняття та ознаки об'єктів авторського права. Літературні та художні твори. Комп'ютерні програми. Компіляції даних. Інші твори. Обсяг правової охорони об'єктів авторського права.

Зміст суб'єктивного авторського права. Обмеження авторського права. Загальні положення про суб'єктивне авторське право. Момент виникнення авторського права. Особисті немайнові та майнові авторські права. Строк дій авторського права. Правові наслідки закінчення строку чинності авторського права. Загальні засади обмеження авторського права. Використання цитат. Використання творів в наукових, освітніх, культурних та соціальних цілях. Вільне відтворення бібліотеками. Вільне відтворення творів у особистих цілях.

Суміжні права. Об'єкти суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав. Використання суміжних прав.

Патентне право. Поняття та ознаки об'єктів патентного права. Винахід, корисна модель, промисловий зразок. Обсяг правової охорони об'єктів патентного права. Загальні положення про суб'єктивне патентне право. Момент виникнення прав з патенту. Строк дій прав з патенту. Правові наслідки припинення дії патенту та визнання патенту недійсним.

Право на комерційне найменування. Право на торгівельну марку. Поняття

та ознаки комерційного найменування. Вимоги щодо комерційного найменування. Момент виникнення права на комерційне найменування. Строк дії. Припинення дії права на комерційне найменування. Поняття та ознаки торгівельної марки. Критерії охороноздатності торгівельної марки. Момент виникнення права на торгівельну марку. Строк дії. Припинення дії права на торгівельну марку.

ТЕМА № 13. «Загальні положення про зобов'язання».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття зобов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права. Зобов'язальне правовідношення (зобов'язання). Поняття зобов'язального права в об'єктивному розумінні. Система зобов'язального права. Загальні та спеціальні норми зобов'язального права та їх співвідношення. Поняття зобов'язального правовідношення (зобов'язання). Поняття і види підстав виникнення зобов'язань. Правова класифікація зобов'язань і критерії її здійснення.

Суб'єкти зобов'язань. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні.

Виконання зобов'язання. Загальні умови виконання зобов'язання. Поняття належного виконання зобов'язання. Принципи належного виконання зобов'язань. Суб'єкт, предмет, строк, місце, спосіб та валюта виконання зобов'язань.

Способи забезпечення належного виконання зобов'язань: неустойка, завдаток, порука, гарантія, застава, притримання. Поняття забезпечувальних правовідносин, що спонукають до належного виконання зобов'язань (загальні ознаки). Види способів забезпечення належного виконання зобов'язань.

Припинення зобов'язань. Правові наслідки порушення зобов'язань. Поняття і підстави припинення зобов'язань. Припинення зобов'язання належним виконанням, переданням відступного, зарахуванням зустрічних вимог, за домовленістю сторін, прощенням боргу, поєднанням боржника і кредитора в одній особі, неможливістю його виконання, смертю фізичної або ліквідацією юридичної особи. Поняття порушення зобов'язання. Правові наслідки порушення зобов'язань та їх види.

Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.

Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

ТЕМА № 14. «Загальні положення про договір».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Цивільно-правовий договір, порядок його укладення. Поняття та види договорів. Принцип свободи договору. Публічний договір. Договір приєднання, попередній договір, договір на користь третьої особи. Форма договору. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов: істотні, звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Оферта. Акцепт.

Підстави для зміни або розірвання договору.

ТЕМА № 15. «Окремі види договорів».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Договір купівлі-продажу. Договір роздрібної купівлі-продажу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору купівлі-продажу.

Договір поставки. Договір контрактації. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір міни. Договір ренти. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, види.

Договір довічного утримання (догляду). Договір дарування. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір найму (оренди). Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору найму (оренди).

Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договору найму (оренди) будівлі та житла. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір позички. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір підряду та його види. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору підряду (договір побутового підряду, договір будівельного підряду, договір підряду на проектні та пошукові роботи).

Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір перевезення. Договір транспортного експедирування. Договір зберігання. Договір страхування. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір доручення. Договір комісії. Договір управління майном. Поняття,

правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір позики, кредитний договір, договір банківського вкладу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір факторингу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Розрахунки. Загальні положення про розрахунки. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Розрахунки за акредитивом. Розрахунки за інкасовими дорученнями. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію. Види таких договорів: ліцензійний договір, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Загальні положення про спільну діяльність. Договір простого товариства. Поняття, загальна характеристика та форма договору про спільну діяльність. Поняття договору простого товариства, вклади учасників, спільне майно, витрати та збитки учасників, припинення договору простого товариства, відповідальність учасників.

ТЕМА № 16. «Недоговірні зобов'язання».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Публічна обіцянка винагороди. Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Види.

Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.

Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Зобов'язання, що виникають в разі створення загрози життю, здоров'ю, майну осіб: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Деліктні зобов'язання. Поняття і система деліктних зобов'язань. Суб'єкти і зміст деліктних зобов'язань. Класифікація деліктних зобов'язань. Правові

умови виникнення деліктних зобов'язань: необхідні та факультативні умови виникнення деліктних зобов'язань.

Відшкодування шкоди. Загальні положення про порядок та об'єм відшкодування заподіяної шкоди. Врахування вини потерпілого та майнового стану заподіювача шкоди в деліктних зобов'язаннях. Відшкодування шкоди, завданою особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності. Відшкодування моральної шкоди: поняття, порядок та обсяг відшкодування моральної шкоди. Відшкодування шкоди, заподіяної найманим працівником установи, підприємства, організації під час виконання ним своїх трудових обов'язків. Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, або органами місцевого самоврядування або їхніми посадовими особами. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду. Відшкодування шкоди, завданої злочином. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання). Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.

ТЕМА № 17. «Загальні положення про спадкування».

Зміст навчальних питань, що входять до теми:

Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.

Спадкова маса. Суб'єкти спадкових правовідносин. Об'єкти спадкового правонаступництва. Права та обов'язки, які входять до складу спадщини, права та обов'язки померлого, які не успадковуються. Спадкоємці. Право на спадкування. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування. Спадкування права на земельну ділянку; спадкування частки у праві спільної власності; спадкування права на вклад у банку; спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки.

Спадкування за заповітом. Поняття заповіту. Право на заповіт, право на зміну та скасування заповіту. Суб'єкти спадкування за заповітом. Загальні вимоги до форми заповіту. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя. Секретний заповіт. Недійсність заповіту. Посвідчення заповіту (посвідчення заповіту нотаріусами, іншими посадовими особами, посвідчення заповіту при свідках). Зміст заповіту. Види заповідальних розпоряджень: підпризначення спадкоємців, заповідальний відказ, покладення. Право на обов'язкову частку у спадщині.

Спадкування за законом. Підстави спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості закликання до спадкування. Спадкування за правом представлення. Частка спадкоємців за законом у спадковому майні.

Право на прийняття спадщини. Дії, які свідчать про прийняття спадщини. Оформлення права на спадщину. Строки для прийняття спадщини. Наслідки спливу строку для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття спадщини. Подання заяви на прийняття спадщини. Прийняття спадщини особою, яка постійно проживала зі спадкодавцем. Прийняття спадщини малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена. Свідectво про право на спадщину. Строк видачі свідectва про право на спадщину. Державна реєстрація права на спадщину. Внесення змін до свідectва про право на спадщину та його анулювання. Визнання недійсним свідectва про право на спадщину.

Спадковий договір. Спадковий договір, його поняття. Сторони спадкового договору. Форма спадкового договору. Обов'язки набувача у спадковому договорі. Особливості спадкового договору з участю подружжя. Забезпечення виконання спадкового договору. Розірвання спадкового договору.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні	Лабораторні	Самостійна	
Семестр № 3							
Тема № 1: Цивільне право - галузь приватного права.	7	2		2		3	ІН РО
Тема № 2: Акти цивільного законодавство України.	5			2		3	
Тема № 3: Цивільні правовідносини.	6			2		4	
Тема № 4: Фізична особа.	8	2		2		4	
Тема № 5: Юридичні особи. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.	6			2		4	
Тема № 6: Об'єкти цивільних прав.	4	2		2		2	
Тема № 7: Правочини.	6			2		2	
Тема № 8: Представництво.	4			2		2	
Тема № 9: Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність.	6	2		2		2	
Тема № 10: Особисті немайнові права фізичної особи.	6			2		4	
Тема № 11: Право власності та інші речові права.	10	2		4		4	
Тема № 12: Загальні положення про право інтелектуальної власності.	7			2		5	
Всього за семестр № 1	75	10		26		39	
Семестр № 4							
Тема № 13: Загальні положення про зобов'язання.	11	2		4		7	Д
Тема № 14: Загальні положення про договір.	10	2		2		6	
Тема №15: Окремі види договорів.	26	2		14		10	
Тема № 16:Недоговірні зобов'язання.	14	2		4		8	
Тема № 17: Загальні положення про спадкування.	14	2		4		6	
Всього за семестр № 2	75	10		28		37	
Всього за 1 і 2 семестри	150	20		54		76	

4.1.2. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
<i>Тема № 1. «Цивільне право - галузь приватного права».</i>		
	<p>Поняття цивільного права як галузі права. Місце цивільного права в системі права України. Співвідношення цивільного і господарського права. Відмежування цивільного права від інших галузей права України, які регулюють майнові та немайнові відносини.</p> <p>Предмет та метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Поняття, ознаки та значення предмету цивільно-правового регулювання. Поняття, ознаки та значення методу цивільно-правового регулювання.</p> <p>Функції та принципи цивільного права. Поняття, значення та види функцій цивільного права. Поняття, значення та види принципів цивільного права.</p> <p>Система цивільного права. Поняття та елементи системи цивільного права.</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 11-36, 2 с. 9-34, 3 с. 5-33, 4 с. 3149, 5 с. 5-11, 6 с. 9-16</p>
<i>Тема № 2. «Акти цивільного законодавства України».</i>		
	<p>Акти цивільного законодавства, їх система. Конституція України та її значення для цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основа цивільного законодавства. Закони України. Укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України. Акти законодавства інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим.</p> <p>Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.</p> <p>Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України. Аналогія закону і аналогія права.</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 38-67, 2 с. 34- 67, 3 с. 33-56, 4 с. 49-67, 5 с. 12-20, 6 с. 16-25</p>
<i>Тема № 3. «Цивільні правовідносини».</i>		
	<p>Поняття та особливості цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин та її правове значення.</p> <p>Елементи цивільних правовідносин. Поняття і види суб'єктивних цивільних прав та обов'язків, що складають зміст цивільних правовідносин. Об'єкти та суб'єкти цивільних правовідносин. Поняття та значення об'єктів цивільних правовідносин. Обороздатність об'єктів. Правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин. Поняття та види підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад. Виникнення цивільних правовідносин на підставах,</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 80-88, 2 с. 78-132, 3 с. 98-112, 4 с. 83-109, 5 с. 21-32, 6 с. 25-43</p>

		що не передбачені цивільним законодавством. Події та дії, правомірні та неправомірні дії, вчинки та акти, адміністративні акти та правочини. Значення класифікації юридичних фактів.	
		<i>Тема № 4. «Фізична особа».</i>	
		<p>Поняття фізичної особи. Правоздатність фізичної особи. Початок та кінець правоздатності фізичної особи. Обсяг та зміст правоздатності фізичної особи. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб. Правоздатність громадян інших держав і осіб без громадянства.</p> <p>Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види. Повна цивільна дієздатність. Часткова дієздатність фізичної особи та її зміст. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи та її зміст. Дієздатність громадян інших держав і осіб без громадянства.</p> <p>Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності. Підстави та правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків обмежено дієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. Момент визнання фізичної особи недієздатною. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків недієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також фізичної особи, місце перебування якої невідоме. Скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою та його правові наслідки. Підстави та правові наслідки оголошення фізичної особи померлою. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою.</p> <p>Поняття, цілі та суб'єкти опіки та піклування. Обов'язок повідомляти про фізичних осіб, які потребують опіки та піклування. Встановлення опіки та піклування судом. Встановлення опіки та піклування органом опіки та піклування. Місце встановлення опіки або піклування. Призначення опікуна або піклувальника. Орган опіки та піклування. Фізичні особи, над якими встановлюється опіка</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 133-197, 2 с. 133-218, 3 с. 112-139, 4 с. 109-195, 5 с. 32-51, 6 с. 44-70</p>

		та піклування. Фізична особа, яка не може бути опікуном або піклувальником. Опіка або піклування над фізичною особою, щодо якої не призначено опікуна або піклувальника.	
		<i>Тема № 5. «Юридичні особи. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах».</i>	
		<p>Поняття, ознаки та види юридичних осіб. Юридичні особи приватного та публічного права. Участь юридичних осіб публічного права у цивільних правовідносинах. Органи внутрішніх справ як юридичні особи публічного права. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Товариства та установи. Підприємницькі та непідприємницькі товариства. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи. Момент виникнення цивільної правоздатності. Особисті немайнові та майнові права юридичної особи.</p> <p>Філії та представництва юридичної особи.</p> <p>Відповідальність юридичних осіб.</p> <p>Створення та припинення юридичної особи. Створення юридичних осіб в залежності від організаційно-правових форм та цілей діяльності. Реорганізація юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділ та перетворення. Підстави та порядок ліквідації юридичної особи. Правові наслідки припинення юридичної особи.</p> <p>Поняття та види підприємницьких товариств. Поняття та види господарських товариств. Виробничий кооператив. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах. Українська держава як суб'єкт цивільного права, особливості його правового становища. Автономна Республіка Крим, адміністративно-територіальні утворення у відносинах, що регулюються цивільним законодавством. Органи та представники, через яких діють держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади у цивільних відносинах. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 215-307, 2 с. 218-326, 3 с. 139-214, 4 с. 195-257, 5 с. 51-71, 6 с. 70-108</p>
		<i>Тема № 6. «Об'єкти цивільних прав».</i>	
		<p>Поняття і види об'єктів цивільних прав. Оборотоzдатність об'єктів цивільних прав. Об'єкти цивільних прав вилучені з цивільного обороту. Об'єкти цивільних прав обмежено оборотоzдатні.</p> <p>Речі як об'єкти цивільних прав, їх класифікація. Поняття та правове значення речей як об'єктів цивільних прав. Майно та тварини як особливі об'єкти цивільних прав. Нерухомі та рухомі речі. Речі подільні та неподільні. Споживні та</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 312-355, 2 с. 327-370, 3 с. 214-251, 4 с. 257-273, 5 с. 71-89, 6 с. 108-123</p>

		<p>неспоживні. Речі, визначені родовими та індивідуальними ознаками. Головна річ та приналежність. Складові частини речі. Складні речі. Продукція, плоди та доходи.</p> <p>Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Цінні папери. Поняття та особливості грошей, валютних цінностей як об'єктів цивільних прав. Поняття та види цінних паперів. Окремі види цінних паперів: облігація, вексель, акція, ощадний сертифікат тощо. Передача прав на цінні папери. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види. Поняття та види особистих немайнових благ відповідно до Конституції України та Цивільного кодексу України. Результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, особисті немайнові блага.</p>	
		<i>Тема № 7. «Правочини».</i>	
		<p>Поняття, ознаки та значення правочинів.</p> <p>Види правочинів. Правочини односторонні, двосторонні та багатосторонні. Оплатні та безоплатні правочини. Умовні правочини. Консенсуальні та реальні правочини. Каузальні та абстрактні правочини. Еквівалентні та алеаторні правочини.</p> <p>Недійсність правочину. Поняття недійсності правочину. Порядок та правові наслідки визнання правочину недійсним. Види недійсних правочинів.</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 355-388, 2 с. 370-404, 3 с. 271-331, 4 с. 273-306, 5 с. 89-104, 6 с. 123-145</p>
		<i>Тема № 8. «Представництво».</i>	
		<p>Поняття та підстави виникнення представництва. Правове значення представництва. Правочини, які може вчиняти представник. Правові наслідки вчинення правочину представником. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.</p> <p>Види представництва. Представництво, що виникає на підставі договору, закону або акта органу юридичної особи. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю: поняття, види, форма та строки довіреності, довіреність юридичної особи.</p> <p>Припинення представництва. Підстави припинення представництва. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 388-418, 2 с. 404-436, 3 с. 331-342, 4 с. 306-327, 5 с. 104-112, 6 с. 145-160</p>
		<i>Тема № 9. «Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність».</i>	
		<p>Поняття строку і терміну, їх види. Обчислення строків. Місце строків (термінів) у системі юридичних фактів цивільного права. Загальні правила про обчислювання строків. Початок та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 418-450, 2 с. 436-469, 3 с. 388-404, 4 с. 327-350,</p>

		<p>Поняття, сутність та види позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Загальна та спеціальна позовна давність. Обчислення та перебіг позовної давності. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Правила обчислення позовної давності. Початок перебігу позовної давності. Поняття, підстави та правове значення зупинення та переривання перебігу позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог.</p>	<p>5 с. 112-119, 6 с. 150-171</p>
		<p><i>Тема № 10. «Особисті немайнові права фізичної особи».</i></p>	
		<p>Поняття та види особистих немайнових прав. Здійснення та захист особистих немайнових прав. Забезпечення здійснення особистих немайнових прав. Обмеження особистих немайнових прав. Поновлення порушеного особистого немайнового права. Спростування недостовірної інформації. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.</p> <p>Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Право на життя. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Право на свободу. Право на особисту недоторканість. Право на сім'ю. Право на опіку або піклування.</p> <p>Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Право на ім'я. Право на повагу до гідності та честі. Право на недоторканість ділової репутації. Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Право на таємницю кореспонденції. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле-, та відеозйомок. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Право на місце проживання. Право на недоторканість житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування. Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання.</p>	<p>Основна: 1 с. 450-490, 2 с. 469-508, 3 с. 251-271, 4 с. 350-363, 5 с. 119-124, 6 с. 172-182</p>

	<p><i>Тема № 11. «Право власності та інші речові права».</i></p> <p>Поняття права власності та його зміст. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Недоторканість права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності. Зміст права власності. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Поняття та зміст.</p> <p>Підстави набуття права власності. Класифікація підстав набуття права власності та характеристика окремих способів. Момент виникнення права власності у набувача. Момент виникнення у набувача права власності за первинними підставами. Момент набуття права власності за правочином. Здійснення права власності. Порядок та межі здійснення права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.</p> <p>Припинення права власності. Підстави та порядок припинення права власності.</p> <p>Поняття, види права спільної власності. Здійснення права спільної власності. Підстави виникнення права спільної власності. Утримання майна, що перебуває у спільній власності. Виділення частки співвласника. Припинення права спільної власності.</p> <p>Поняття та види захисту права власності. Принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності. Основні засади захисту права власності. Види способів захисту права власності. Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна власника із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Витребування майна власником від добросовісного набувача. Розрахунки при витребуванні речей із незаконного володіння. Захист прав власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Виключення майна з опису та звільнення від арешту. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності. Відшкодування шкоди заподіяної речам власника. Недійсність актів, що порушують право власності. Дії органів внутрішніх справ із захисту права власника при порушенні права.</p> <p>Право володіння чужим майном як речове право. Суб'єкти та об'єкти володіння. Виникнення володіння та його припинення. Іпотека та притримання. Захист володіння майном.</p> <p>Право користування чужим майном як речове право. Сервітут: поняття, види, підстави виникнення, припинення</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 490-621, 2 с. 508-631, 3 с. 405-496, 4 с. 363-456, 5 с. 124-155, 6 с. 182-238</p>
--	--	---

		та його захист. Суперфіцій та емфітевзис: поняття, підстави виникнення, припинення та їх захист.	
		<i>Тема № 12. «Загальні положення про право інтелектуальної власності».</i>	
		<p>Поняття та зміст права інтелектуальної власності. Передумови правової регламентації відносин, пов'язаних з результатами інтелектуальної діяльності. Відмінності матеріальних об'єктів від нематеріальних. Теорії права інтелектуальної власності. Загальні риси виключних прав на нематеріальні об'єкти. Особисті немайнові права інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Вільне використання майнових прав.</p> <p>Система виключних прав на нематеріальні об'єкти. Основні інститути права інтелектуальної власності: авторське право, суміжні права, право промислової власності, право на комерційну інформацію, тощо. Законодавство про інтелектуальну власність в Україні. Характеристика національних та міжнародних нормативних актів.</p> <p>Об'єкти авторського права. Поняття та ознаки об'єктів авторського права. Літературні та художні твори. Комп'ютерні програми. Компіляції даних. Інші твори. Обсяг правової охорони об'єктів авторського права.</p> <p>Зміст суб'єктивного авторського права. Обмеження авторського права. Загальні положення про суб'єктивне авторське право. Момент виникнення авторського права. Особисті немайнові та майнові авторські права. Строк дій авторського права. Правові наслідки закінчення строку чинності авторського права. Загальні засади обмеження авторського права. Використання цитат. Використання творів в наукових, освітніх, культурних та соціальних цілях. Вільне відтворення бібліотеками. Вільне відтворення творів у особистих цілях.</p> <p>Суміжні права. Об'єкти суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав. Використання суміжних прав.</p> <p>Патентне право. Поняття та ознаки об'єктів патентного права. Винахід, корисна модель, промисловий зразок. Обсяг правової охорони об'єктів патентного права. Загальні положення про суб'єктивне патентне право. Момент виникнення прав з патенту. Строк дій прав з патенту. Правові наслідки припинення дії патенту та визнання патенту недійсним.</p> <p>Право на комерційне найменування. Право на торгівельну марку. Поняття та ознаки комерційного найменування. Вимоги щодо комерційного найменування. Момент</p>	<p>Основна:</p> <p>1 с. 621-725, 2 с. 631-751, 3 с. 533-642, 4 с. 456-516, 5 с. 195-211, 6 с. 238-284</p>

		виникнення права на комерційне найменування. Строк дії. Припинення дії права на комерційне найменування. Поняття та ознаки торгівельної марки. Критерії охороноздатності торгівельної марки. Момент виникнення права на торгівельну марку. Строк дії. Припинення дії права на торгівельну марку.	
		<i>Тема № 13. «Загальні положення про зобов'язання».</i>	
		<p>Поняття зобов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права. Зобов'язальне правовідношення (зобов'язання). Поняття зобов'язального права в об'єктивному розумінні. Система зобов'язального права. Загальні та спеціальні норми зобов'язального права та їх співвідношення. Поняття зобов'язального правовідношення (зобов'язання). Поняття і види підстав виникнення зобов'язань. Правова класифікація зобов'язань і критерії її здійснення.</p> <p>Суб'єкти зобов'язань. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні.</p> <p>Виконання зобов'язання. Загальні умови виконання зобов'язання. Поняття належного виконання зобов'язання. Принципи належного виконання зобов'язань. Суб'єкт, предмет, строк, місце, спосіб та валюта виконання зобов'язань.</p> <p>Способи забезпечення належного виконання зобов'язань: неустойка, завдаток, порука, гарантія, застава, притримання. Поняття забезпечувальних правовідносин, що спонукають до належного виконання зобов'язань (загальні ознаки). Види способів забезпечення належного виконання зобов'язань. Припинення зобов'язань. Правові наслідки порушення зобов'язань. Поняття і підстави припинення зобов'язань. Припинення зобов'язання належним виконанням, переданням відступного, зарахуванням зустрічних вимог, за домовленістю сторін, прощенням боргу, поєднанням боржника і кредитора в одній особі, неможливістю його виконання, смертю фізичної або ліквідацією юридичної особи. Поняття порушення зобов'язання. Правові наслідки порушення зобов'язань та їх види.</p> <p>Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.</p>	<p>Основна:</p> <p>7 с. 12-187, 8 с. 11-53, 9 с. 31-186</p>
		<i>Тема № 14. «Загальні положення про договір».</i>	
		Цивільно-правовий договір, порядок його укладення. Поняття та види договорів. Принцип свободи договору. Публічний договір. Договір приєднання, попередній договір, договір на користь третьої особи. Форма договору. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов:	<p>Основна:</p> <p>7 с. 187-241, 8 с. 53-68, 9 с. 186-222</p>

		істотні, звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Оферта. Акцепт. Підстави для зміни або розірвання договору.	
		Тема № 15. «Окремі види договорів».	
		<p>Договір купівлі-продажу. Договір роздрібної купівлі- продажу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору купівлі-продажу.</p> <p>Договір поставки. Договір контрактації. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Договір міни. Договір ренти. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, види.</p> <p>Договір довічного утримання (догляду). Договір дарування. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Договір найму (оренди). Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору найму (оренди).</p> <p>Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договору найму (оренди) будівлі та житла. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Договір позички. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Договір підряду та його види. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору підряду (договір побутового підряду, договір будівельного підряду, договір підряду на проектні та пошукові роботи).</p>	<p>Основна:</p> <p>7 с. 241-855, 8 с. 68-336, 9 с. 222-685</p>

		<p>Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Договір перевезення. Договір транспортного експедирування. Договір зберігання. Договір страхування. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Договір доручення. Договір комісії. Договір управління майном. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Договір позики, кредитний договір, договір банківського вкладу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Договір факторингу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Розрахунки. Загальні положення про розрахунки. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Розрахунки за акредитивом. Розрахунки за інкасовими дорученнями. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.</p> <p>Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію. Види таких договорів: ліцензійний договір, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.</p> <p>Загальні положення про спільну діяльність. Договір простого товариства. Поняття, загальна характеристика та форма договору про спільну діяльність. Поняття договору простого товариства, вклади учасників, спільне майно, витрати та збитки учасників, припинення договору простого товариства, відповідальність учасників.</p>	
--	--	---	--

	<p><i>Тема № 16. «Недоговірні зобов'язання».</i></p> <p>Публічна обіцянка винагороди. Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Види. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.</p> <p>Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.</p> <p>Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Зобов'язання, що виникають в разі створення загрози життю, здоров'ю, майну осіб: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.</p> <p>Деліктні зобов'язання. Поняття і система деліктних зобов'язань. Суб'єкти і зміст деліктних зобов'язань. Класифікація деліктних зобов'язань. Правові умови виникнення деліктних зобов'язань: необхідні та факультативні умови виникнення деліктних зобов'язань.</p> <p>Відшкодування шкоди. Загальні положення про порядок та об'єм відшкодування заподіяної шкоди. Врахування вини потерпілого та майнового стану заподіювача шкоди в деліктних зобов'язаннях.</p> <p>Відшкодування шкоди, завданою особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності. Відшкодування моральної шкоди: поняття, порядок та обсяг відшкодування моральної шкоди. Відшкодування шкоди, заподіяної найманим працівником установи, підприємства, організації під час виконання ним своїх трудових обов'язків.</p> <p>Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, або органами місцевого самоврядування або їхніми посадовими особами.</p> <p>Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду. Відшкодування шкоди, завданої злочином.</p> <p>Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття.</p> <p>Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.</p> <p>Відшкодування ядерної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю.</p>	<p>Основна: 7 с. 855-921, 8 с. 336-384, 9 с. 685-752</p>
--	---	--

	<p>Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).</p> <p>Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання). Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.</p>	
	<p><i>Тема № 17. «Загальні положення про спадкування».</i></p>	
	<p>Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.</p> <p>Спадкова маса. Суб'єкти спадкових правовідносин. Об'єкти спадкового правонаступництва. Права та обов'язки, які входять до складу спадщини, права та обов'язки померлого, які не успадковуються. Спадкоємці. Право на спадкування. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування. Спадкування права на земельну ділянку; спадкування частки у праві спільної власності; спадкування права на вклад у банку; спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки.</p> <p>Спадкування за заповітом. Поняття заповіту. Право на заповіт, право на зміну та скасування заповіту. Суб'єкти спадкування за заповітом. Загальні вимоги до форми заповіту. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя. Секретний заповіт. Недійсність заповіту. Посвідчення заповіту (посвідчення заповіту нотаріусами, іншими посадовими особами, посвідчення заповіту при свідках). Зміст заповіту. Види заповідальних розпоряджень: підпризначення спадкоємців, заповідальний відказ, покладення. Право на обов'язкову частку у спадщині.</p> <p>Спадкування за законом. Підстави спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості закликання до спадкування. Спадкування за правом представлення. Частка спадкоємців за законом у спадковому майні.</p> <p>Право на прийняття спадщини. Дії, які свідчать про прийняття спадщини. Оформлення права на спадщину. Строки для прийняття спадщини. Наслідки спливу строку для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття спадщини. Подання заяви на прийняття спадщини. Прийняття спадщини особою, яка постійно проживала зі спадкодавцем. Прийняття спадщини малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена. Свідоцтво про право на спадщину. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину. Державна реєстрація права на спадщину. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину та його</p>	<p>Основна: 3 с. 496-533, 7 с. 921-1007, 8 с. 384-416, 9 с. 752-812</p>

		<p>анулювання. Визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину. Спадковий договір. Спадковий договір, його поняття. Сторони спадкового договору. Форма спадкового договору. Обов'язки набувача у спадковому договорі. Особливості спадкового договору з участю подружжя. Забезпечення виконання спадкового договору. Розірвання спадкового договору.</p>	
--	--	---	--

5. Індивідуальні завдання

5.1. Темі рефератів

1. Поняття цивільного права як галузі права.
2. Предмет цивільно-правового регулювання суспільних відносин.
3. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості.
4. Функції цивільного права.
5. Принципи цивільного права.
6. Система цивільного права.
7. Поняття цивільного права як науки та навчальної дисципліни.
8. Цивільне право та цивільне законодавство. Загальні засади цивільного законодавства.
9. Акти цивільного законодавства, їх система.
10. Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.
11. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України.
12. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права.
13. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій, та норм моралі.
14. Поняття та особливості цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин та її правове значення
15. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст.
16. Об'єкти та суб'єкти цивільних правовідносин.
17. Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад.
18. Класифікація юридичних фактів.
19. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків.
20. Поняття права на захист цивільних прав та інтересів.
21. Поняття фізичної особи.
22. Правоздатність фізичної особи.
23. Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види.
24. Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи
25. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності.
26. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
27. Оголошення фізичної особи померлою.
28. Індивідуалізація фізичної особи.
29. Акти цивільного стану.
30. Фізична особа-підприємець.
31. Поняття, цілі та значення опіки та піклування.
32. Суб'єкти опіки та піклування.
33. Поняття, ознаки та значення юридичних осіб.
34. Вчення про юридичні особи.

35. Види юридичних осіб.
36. Способи створення юридичної особи.
37. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи.
38. Філії та представництва юридичної особи.
39. Відповідальність юридичних осіб.
40. Індивідуалізація юридичної особи.
41. Припинення юридичної особи.
42. Поняття та види підприємницьких товариств.
43. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах.
44. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.
45. Поняття і види об'єктів цивільних прав.
46. Вчення про об'єкти цивільних прав.
47. Оборотоzдатність об'єктів цивільних прав.
48. Речі як об'єкти цивільних прав.
49. Класифікація речей та її правове значення.
50. Оборотоzдатність речей в цивільному праві.
51. Майно як особливий об'єкт цивільних прав.
52. Гроші (грошові кошти). Валютні цінності.
53. Цінні папери.
54. Поняття та особливості робіт та послуг як об'єктів цивільних прав, їх поняття та види.
55. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види.
56. Поняття, ознаки та значення правочинів.
57. Види правочинів.
58. Чинність правочину.
59. Тлумачення змісту правочину.
60. Недійсність правочину.
61. Поняття, підстави виникнення та види представництва.
62. Вчинення правочинів представником.
63. Довіреність.
64. Припинення представництва.
65. Поняття строку і терміну, їх значення та види.
66. Обчислення строків.
67. Поняття, сутність та значення позовної давності.
68. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
69. Види позовної давності
70. Обчислення та перебіг позовної давності.
71. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності.
72. Наслідки спливу позовної давності.
73. Поняття та види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права.
74. Здійснення особистих немайнових прав.
75. Захист особистих немайнових прав.

76. Право на життя.
77. Право на охорону здоров'я.
78. Право на свободу.
79. Право на особисту недоторканість.
80. Право на сім'ю.
81. Право на опіку або піклування. Патронат.
82. Право на ім'я.
83. Право на повагу до гідності та честі.
84. Право на недоторканість ділової репутації.
85. Право на індивідуальність.
86. Право на особисте життя та його таємницю.
87. Право на інформацію.
88. Право на особисті папери.
89. Право на таємницю кореспонденції.
90. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле-, та відеозйомок.
91. Право на місце проживання.
92. Право на недоторканість житла.
93. Право на вибір роду занять.
94. Право на свободу пересування.
95. Право на свободу об'єднання.
96. Право на мирні зібрання.
97. Поняття та ознаки речового права.
98. Захист речових прав.
99. Поняття права власності та його зміст.
100. Право власності Українського народу.
101. Право приватної власності.
102. Право державної власності.
103. Право комунальної власності.
104. Підстави набуття права власності.
105. Момент виникнення права власності у набувача.
106. Здійснення права власності.
107. Право власності на землю (земельну ділянку).
108. Право власності на житло.
109. Припинення права власності.
110. Поняття та види права спільної власності.
111. Здійснення права спільної власності.
112. Поняття та види захисту права власності.
113. Речово-правові способи захисту права власності.
114. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.
115. Право володіння чужим майном як речове право.
116. Право користування чужим майном як речове право.
117. Поняття права інтелектуальної власності.
118. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.
119. Зміст права інтелектуальної власності.

120. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам.
121. Захист права інтелектуальної власності.
122. Об'єкти авторського права.
123. Зміст суб'єктивного авторського права.
124. Обмеження авторського права.
125. Суміжні права.
126. Об'єкти патентного права.
127. Зміст суб'єктивного патентного права.
128. Право на комерційне найменування.
129. Право на торговельну марку.
130. Поняття зобов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права.
131. Зобов'язальне правовідношення (зобов'язання).
132. Суб'єкти зобов'язань. Треті особи у зобов'язанні.
133. Зміна осіб у зобов'язанні.
134. Виконання зобов'язання.
135. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань.
136. Неустойка.
137. Завдаток.
138. Поручка.
139. Гарантія.
140. Застава.
141. Притримання.
142. Припинення зобов'язань.
143. Правові наслідки порушення зобов'язань.
144. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.
145. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
146. Цивільно-правовий договір.
147. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.
148. Порядок укладення договорів.
149. Підстави для зміни або розірвання договору.
150. Загальні та відмінні риси договорів про передачу майна у власність. Види таких договорів.
151. Договір купівлі-продажу.
152. Договір роздрібної купівлі-продажу.
153. Договір поставки.
154. Договір контрактації.
155. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
156. Договір міни.
157. Договір ренти.
158. Договір довічного утримання (догляду).
159. Договір дарування.

160. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне передання майна у тимчасове володіння та користування. Види таких договорів.

161. Договір найму (оренда).

162. Договір прокату.

163. Договір найму (оренди) земельної ділянки.

164. Договір найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди.

165. Договір найму (оренди) транспортного засобу.

166. Договір найму (оренди) житла.

167. Договір позички.

168. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне виконання робіт. Види таких договорів.

169. Договір підряду.

170. Договір побутового підряду.

171. Договір будівельного підряду.

172. Договір підряду на проектні та пошукові роботи.

173. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно - конструкторських та технологічних робіт.

174. Загальні положення про договори з надання послуг: предмет договору, умови виконання. Загальні та відмінні риси договорів про надання послуг. Види таких договорів.

175. Договір перевезення.

176. Договір транспортного експедирування.

177. Договір зберігання.

178. Договір страхування.

179. Договір доручення.

180. Договір комісія.

181. Договір управління майном.

182. Договір позики, кредитний договір, договір банківського вкладу.

183. Договір банківського рахунку.

184. Договір факторингу.

185. Розрахунки. Загальні положення про розрахунки.

186. Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

187. Договір про комерційну концесію.

188. Загальні положення про спільну діяльність.

189. Просте товариство.

190. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.

191. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.

192. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

193. Рятуння здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.

194. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

195. Деліктні зобов'язання.

196. Правові умови виникнення деліктних зобов'язань.

197. Загальні положення про порядок та обсяг відшкодування заподіяної шкоди.
198. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.
199. Відшкодування моральної шкоди.
200. Відшкодування шкоди, заподіяної найманим працівником установи, підприємства, організації під час виконання ним своїх трудових обов'язків.
201. Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, або органами місцевого самоврядування або їхніми посадовими особами.
202. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
203. Відшкодування шкоди, завданої злочином.
204. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття та недієздатними особами.
205. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної небезпеки.
206. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
207. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
208. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).
209. Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.
210. Спадкова маса.
211. Суб'єкти спадкових правовідносин.
212. Об'єкти спадкового правонаступництва.
213. Спадкування за заповітом.
214. Посвідчення заповіту.
215. Зміст заповіту.
216. Види заповідальних розпоряджень.
217. Право на обов'язкову частку у спадщині.
218. Спадкування за законом.
219. Право на прийняття спадщини.
220. Дії, які свідчать про прийняття спадщини.
221. Виконання заповіту.
222. Оформлення права на спадщину.
223. Спадковий договір.

6. Методи навчання

Метою курсу є засвоєння теоретичних проблем науки цивільного права, основних положень чинного законодавства, а також практики його застосування.

Аудиторні заняття проводяться у формі практичних та семінарських занять, на яких здобувачі вищої освіти повинні приймати участь у дискусії навколо попередньо визначених тем, виступати з рефератами або іншими тезами виступів, вміти формулювати і відстоювати свою позицію. Під час проведення практичних занять буде виконуватися контрольні роботи з метою перевірки знань отриманих курсантами під час самостійної роботи.

Самостійне оволодіння та поглиблення знань полягає у вивченні рекомендованої навчальної та теоретичної літератури, а також джерел цивільного права. Обсяг, зміст і форма індивідуальної роботи з здобувачами вищої освіти визначаються викладачем. Це може бути участь у науковому дослідженні, написання реферату, наукової роботи, курсової чи статті, участь у науково-практичній конференції студентського наукового товариства, в моделюванні ситуативних задач, тренінгів, рольових та ігрових іграх, рішенні задач тощо.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Залік

1. Поняття цивільного права як галузі права.
2. Предмет, метод, функції та принципи цивільного права.
3. Система цивільного права.
4. Поняття цивільного права як науки та навчальної дисципліни.
5. Акти цивільного законодавства, їх система.
6. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України.
7. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права.
8. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій, та норм моралі.
9. Поняття та особливості цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин та її правове значення
10. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст.
11. Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад.
12. Класифікація юридичних фактів.
13. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків.
14. Поняття права на захист цивільних прав та інтересів.
15. Поняття фізичної особи. Право- та дієздатність фізичної особи.

16. Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи
17. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності.
18. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
19. Оголошення фізичної особи померлою.
20. Індивідуалізація фізичної особи.
21. Акти цивільного стану.
22. Поняття, цілі та значення опіки та піклування.
23. Поняття, ознаки та значення юридичних осіб. Вчення про юридичні особи.
24. Види юридичних осіб.
25. Способи створення юридичної особи.
26. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи.
27. Філії та представництва юридичної особи.
28. Відповідальність юридичних осіб.
29. Індивідуалізація юридичної особи.
30. Припинення юридичної особи.
31. Поняття та види підприємницьких товариств.
32. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах.
33. Поняття і види об'єктів цивільних прав. Вчення про об'єкти цивільних прав. Обороздатність об'єктів цивільних прав.
34. Речі як об'єкти цивільних прав.
35. Класифікація речей та її правове значення.
36. Обороздатність речей в цивільному праві.
37. Поняття та особливості робіт та послуг як об'єктів цивільних прав, їх поняття та види.
38. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види.
39. Поняття, ознаки та значення правочинів.
40. Види правочинів.
41. Чинність правочину.
42. Тлумачення змісту правочину.
43. Недійсність правочину.
44. Поняття, підстави виникнення та припинення представництва. Види представництва.
45. Вчинення правочинів представником.
46. Довіреність.
47. Поняття строку і терміну, їх значення та види.
48. Поняття, сутність та значення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
49. Види позовної давності
50. Обчислення та перебіг позовної давності.
51. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності.
52. Наслідки спливу позовної давності.
53. Поняття та види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права.

54. Здійснення особистих немайнових прав.
55. Захист особистих немайнових прав.
56. Поняття та ознаки речового права.
57. Захист речових прав.
58. Поняття права власності та його зміст.
59. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності.
60. Підстави набуття права власності. Припинення права власності.
61. Здійснення права власності.
62. Поняття та види права спільної власності.
63. Поняття та види захисту права власності.
64. Речово-правові способи захисту права власності.
65. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.
66. Право володіння чужим майном як речове право.
67. Право користування чужим майном як речове право
68. Поняття права інтелектуальної власності.
69. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.
70. Зміст права інтелектуальної власності.
71. Захист права інтелектуальної власності.
72. Об'єкти авторського права.
73. Зміст суб'єктивного авторського права.
74. Обмеження авторського права.
75. Суміжні права.
76. Об'єкти патентного права.
77. Зміст суб'єктивного патентного права.
78. Право на комерційне найменування.
79. Право на торговельну марку.

ЕКЗАМЕН

1. Поняття цивільного права як галузі права.
2. Предмет, метод, функції та принципи цивільного права.
3. Система цивільного права.
4. Поняття цивільного права як науки та навчальної дисципліни.
5. Акти цивільного законодавства, їх система.
6. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України.
7. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права.
8. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій, та норм моралі.
9. Поняття та особливості цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин та її правове значення
10. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст.

11. Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад.
12. Класифікація юридичних фактів.
13. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків.
14. Поняття права на захист цивільних прав та інтересів.
15. Поняття фізичної особи. Право- та дієздатність фізичної особи.
16. Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи
17. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності.
18. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
19. Оголошення фізичної особи померлою.
20. Індивідуалізація фізичної особи.
21. Акти цивільного стану.
22. Поняття, цілі та значення опіки та піклування.
23. Поняття, ознаки та значення юридичних осіб. Вчення про юридичні особи.
24. Види юридичних осіб.
25. Способи створення юридичної особи.
26. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи.
27. Філії та представництва юридичної особи.
28. Відповідальність юридичних осіб.
29. Індивідуалізація юридичної особи.
30. Припинення юридичної особи.
31. Поняття та види підприємницьких товариств.
32. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах.
33. Поняття і види об'єктів цивільних прав. Вчення про об'єкти цивільних прав. Оборотоzдатність об'єктів цивільних прав.
34. Речі як об'єкти цивільних прав.
35. Класифікація речей та її правове значення.
36. Оборотоzдатність речей в цивільному праві.
37. Поняття та особливості робіт та послуг як об'єктів цивільних прав, їх поняття та види.
38. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види.
39. Поняття, ознаки та значення правочинів.
40. Види правочинів.
41. Чинність правочину.
42. Тлумачення змісту правочину.
43. Недійсність правочину.
44. Поняття, підстави виникнення та припинення представництва. Види представництва.
45. Вчинення правочинів представником.
46. Довіреність.
47. Поняття строку і терміну, їх значення та види.
48. Поняття, сутність та значення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

49. Види позовної давності
50. Обчислення та перебіг позовної давності.
51. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності.
52. Наслідки спливу позовної давності.
53. Поняття та види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права.
54. Здійснення особистих немайнових прав.
55. Захист особистих немайнових прав.
56. Поняття та ознаки речового права.
57. Захист речових прав.
58. Поняття права власності та його зміст.
59. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності.
60. Підстави набуття права власності. Припинення права власності.
61. Здійснення права власності.
62. Поняття та види права спільної власності.
63. Поняття та види захисту права власності.
64. Речово-правові способи захисту права власності.
65. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.
66. Право володіння чужим майном як речове право.
67. Право користування чужим майном як речове право
68. Поняття права інтелектуальної власності.
69. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.
70. Зміст права інтелектуальної власності.
71. Захист права інтелектуальної власності.
72. Об'єкти авторського права.
73. Зміст суб'єктивного авторського права.
74. Обмеження авторського права.
75. Суміжні права.
76. Об'єкти патентного права.
77. Зміст суб'єктивного патентного права.
78. Право на комерційне найменування.
79. Право на торговельну марку.
80. Поняття зобов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права.
81. Зобов'язальне правовідношення (зобов'язання).
82. Суб'єкти зобов'язань. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні.
83. Виконання зобов'язання.
84. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань.
85. Неустойка.
86. Завдаток.
87. Поручка.
88. Гарантія.
89. Застава.

90. Притримання.
91. Припинення зобов'язань.
92. Правові наслідки порушення зобов'язань.
93. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.
94. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
95. Цивільно-правовий договір.
96. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.
97. Порядок укладення договорів.
98. Підстави для зміни або розірвання договору.
99. Загальні та відмінні риси договорів про передачу майна у власність. Види таких договорів.
100. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне передання майна у тимчасове володіння та користування. Види таких договорів.
101. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне виконання робіт. Види таких договорів.
102. Загальні положення про договори з надання послуг: предмет договору, умови виконання. Загальні та відмінні риси договорів про надання послуг. Види таких договорів.
103. Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
104. Договір про комерційну концесію.
105. Загальні положення про спільну діяльність.
106. Просте товариство.
107. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.
108. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.
109. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
110. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
111. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
112. Деліктні зобов'язання.
113. Правові умови виникнення деліктних зобов'язань.
114. Загальні положення про порядок та обсяг відшкодування заподіяної шкоди.
115. Відшкодування моральної шкоди.
116. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття та недієздатними особами.
117. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної небезпеки.
118. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
119. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).
120. Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.

121. Спадкова маса.
122. Суб'єкти спадкових правовідносин.
123. Об'єкти спадкового правонаступництва.
124. Спадкування за заповітом.
125. Зміст заповіту.
126. Види заповідальних розпоряджень.
127. Право на обов'язкову частку у спадщині.
128. Спадкування за законом.
129. Право на прийняття спадщини.
130. Виконання заповіту.
131. Оформлення права на спадщину.
132. Спадковий договір.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних, дистанційних занять;

- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як

середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Курсант (студент, слухач), який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100- бальної системи помножується на коефіцієнт 10.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. *Присутність курсантів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.* Якщо курсант (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт 10, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить - 50

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Курсант (студент, слухач), який під час складання підсумкового

контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз - викладачеві, а другий - комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Курсантам (студентам, слухачам), які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Курсанти (студенти, слухачі), які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали} = \text{Підсумкові бали за} + \frac{\text{Підсумкові бали за навчальної дисципліни}}{\text{поточний семестр} + \text{попередній семестр}}$$

Вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка національною шкалою	за	Оцінка за шкалою ECTS	
				Оцінка	Пояснення
	97 - 100	Відмінно ("зараховано")	A	A	„Відмінно” - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
	94-96				
	90-93				
	85 - 89	Добре ("зараховано")	B	B	„Дуже добре” - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома-трьома незначними помилками.
	80-84				
	75 -79				
	70 -74	Задовільно зараховано)	(	D	„Задовільно” - теоретичний зміст курсу освоєний неповністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками.
	65-69				
	60 - 67				
	40-59	Незадовільно („не зараховано”)	X	F	„Умовно незадовільно” - теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
	21-39				
	1-20				
				F	„Безумовно незадовільно” - теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

10.1. Рекомендована література

10.1.1. Основна

1. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
2. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.
3. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 1. 2014. 656 с.
4. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 516 с.
5. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. - Вид. 5-те, перероб. - Харків : Право, 2018. - 232 с.
6. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 1. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 400 с.
7. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.
8. Цивільне право України: підручник [Текст] : в 2 т. Т. 2 / кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. - Львів: «Новий Світ-2000», 2014. - 428 с
9. Цивільне право Частина 2: підручник За ред. Є.О.Мічуріна та В.А.Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 814с.

10.1.2 Допоміжна

Юридична література:

1. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Навчальний посібник / за заг. ред. канд. юрид. наук, проф. В. А. Кройтора, канд. юрид. наук, доц. Кухарєва О. Є., канд. юрид. наук, доц. Ткалича М.О. Запоріжжя, 2016.
http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10201/Tsyvilne%20pravo%20Ukrainy_1_Navch%20posib_Kroitro_Kukhariev_Tkalych_2016.pdf?seqшпсє=1&isAllowed=y
2. Цивільне право та процес: підготовка до іспиту : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р. (кер.), Юнін О. С., Круглова О. О. та ін.] - Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. - Ч. 1. - 295 с.
<http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5075/1/%D0%A6%D0%B8%D0%B2.%20%D0%BE%B1%80%0%B0%Ж0%B2%Ж0%BE%20%Ж1%82%0%B0%2>

0%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81.%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%20%D1%96%D1%81%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%9C%D0%90%D0%9A%D0%95%D0%A2.pdf

3. Цивільне право. Конспект лекцій для студентів спеціальності 081 - «Право» денної та заочної форм навчання, Терещук Галина Андріївна. - Луцьк: ЛНТУ, 2017. 267 с. http://lutsntu.com.ua/sites/default/files/civilne_pravo_lekciyi.pdf

4. Цивільне право України: підручник [Текст] : в 2 т. Т. 1 / кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. - Львів: «Новий Світ-2000», 2014. - 444 с. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/452/1/%D0%9A%D0%A3%D0%A7%D0%95%D0%A0%20%D0%A6%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D0%A0%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A0%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%A2%D0%9E%D0%9C%201.pdf>

5. Цивільне право України (у запитаннях та відповідях) : Навчальний посібник : Практикум / За ред. В. К. Матвійчука, І. С. Тімуша. - К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2013. - 348 с. <https://www.nam.kiev.ua/files/publications/978-966-8406-62-1-pos.pdf>

6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. - Харків : Право, 2017. - 808 с. http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6469/Suchasni%20problemy%20tsyvilnoho%20prava%20ta%20protsesu_navch%20posib_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Нормативна:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Земельний кодекс України: Закон від 25.10.2001 № 2768-III // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

4. Житловий кодекс Української РСР: Закон УРСР від 30.06.1983 р. № 5464-X // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>

5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947- III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

6. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

7. Повітряний кодекс України від 4 травня 1993 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>

8. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>

9. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

10. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 4 лютого 1994 р. № 3929-XII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
11. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>
12. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
13. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
14. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>
15. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
16. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-15/print1343200779398812>
17. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012 р. № 5080-VI // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>
18. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. № 2908-III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
19. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/про%20кооперацію>
20. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
21. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-19 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
22. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>
23. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
24. Про залізничний транспорт: Закон України 4 липня 1996 р. N 273/96- ВР // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80>
25. Про заставу: Закон України від 02. жовтня 1992 року // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>
26. Про захист прав споживачів: Закон УРСР від 12.05.1991 р. № 1023- XII // URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3161-15_72
27. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
28. Про нафту і газ: Закон України від 12 липня 2001 р. N 2665-III // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2665-14>
29. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 р. № 1255-IV // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1255-15>

30. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII // URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
31. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР // URL : [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96- %D0%B2%D1 %80](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80)
32. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.02.2010 р. №2210-III // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
33. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
34. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 р. №1805-III // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
35. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 24.06.1991 р. № 1264-XII // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
36. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
37. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-VI // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
38. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/742-15>
39. Про приватизацію державного житлового фонду: Закон України від 16.06.1992 р. № 2482-XII // URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2482-12>
40. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 р. № 157-IX // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text>
41. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
42. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
43. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
44. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23.07.2000 р. № 1587-III // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>
45. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: постанова Каб. Міністрів України від 27.12.2001 № 1756 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-п>
46. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: постанова Каб. Міністрів України від 18.01.2003 р. № 72 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-п>.
47. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 01.07.2000 р. № 3687-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>

48. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
49. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
50. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 р. № 3116-XII в ред. Закону України від 17.01.2002 р. № 2986-III // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text>
51. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>
52. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15.12.1993 р. № 3691-XII в ред. Закону України від 21.12.1999 р. № 1328-XIV // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>
53. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 р. № 266/94-ВР // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80>
54. Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років: Закон України від 17.04.1991 р. № 962-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/962-12>
55. Про стандартизацію: Закон України від 17.05.2001 р. № 2408 - III // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
56. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР в ред. Закону України від 04.10.2001 р. № 2745-III // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
57. Про теплопостачання: Закон України від 2 червня 2005 р. № 2633-IV // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-15>
58. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV // URL <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
59. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
60. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV в ред. Закону України від 11.02.2010 р. №1878-VI // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>
61. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>
62. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17.05.2012 р. № 4765-VI // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4765-17>
63. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 09.06.2018 р. № 1875-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19>
64. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон

України від 29.11.2001 р. № 2866-III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>

65. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/543/96-вр>

66. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України / Затверджено Наказом Мініюсту України від 22 лютого 2012. № 296 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

67. Про затвердження Правил торгівлі антикварними речами : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29 грудня 2001 року № 322/795 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0058-02>

68. Порядок продажу на аукціонах майна, що перейшло у власність держави : наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків та торгівлі, міністерства економіки та Фонду державного майна України № 873/172/2453 від 31.12.1998 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-99>

69. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: Затвердженні наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11.03.2004 р. №98 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07>

70. Статут автомобільного транспорту Української РСР, затверджений постановою Ради Міністрів Української РСР від 27 червня 1969 року № 401 (п.п. 23, 24, 71, 72, 81, 90). // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-69-%D0%BF>

71. Статут внутрішнього водного транспорту Союзу РСР, затверджений постановою РМ СРСР від 15.10.1955 р. № 1801. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1801400-55>

72. Статут залізниць України: затв. постановою Каб. Міністрів України від 06.04.1998 р. № 457 // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/457-98-п>

73. Порядок вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування до сімейних форм виховання : наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту; Міністерства освіти та науки України, Міністерства охорони здоров'я від 2 лютого 2007 р // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0186-07>

74. Порядок провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 р. № 905 // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF>

75. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 р. № 1382- IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>

76. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України. № 2398-VI // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>

77. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 01.12.1998 р. № 281-XIV // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/281-14>

78. Положення про дитячий будинок сімейного типу : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 564 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF>

79. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 565 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF>

80. Правила опіки та піклування: затв. Держ. комісією України у справах сім'ї та молоді, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 р. № 34/166/131/88 // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99>

81. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 № 787 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>

82. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей : Закон України від 2 червня 2005 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>

83. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові фізичної особи): затв. постановою Каб. Міністрів України від 11.07.2007 р. № 915 // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/915-2007-%D0%BF>

84. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

85. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя: рішення Науково-експертної ради з питань нотаріату при М-ві юстиції України від 29.09.2009 р. // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-09>

86. Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: наказ М-ва юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11>

87. Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1994 р. № 419 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/showA^^^>

88. Правила утримання жилих будинків та прибудинкових територій: затв. наказом Держ. комітету з питань житлово-комунального господарства від 17.05.2005 р. № 76 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05>

10.1.2.2. Судова практика:

1. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.03.1992 р. № 6 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>

2. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4 // ЦА: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

3. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 29.12.1992 р. № 14 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92>

4. Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 12.04.1996 р. № 5 // ЦЯБ: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-96>

5. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.02.2009 р. № 1 // ЦЯБ: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09

6. Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 28.03.1972 р. № 3 // ЦА: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-72>

7. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 21.12.2007 р. № 11 // ЦА: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07>

8. Про судову практику у справах про спадкування: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 30.05.2008 № 7 // ЦА: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08>

9. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 06.11.2009 р. № 9 // ЦА: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>

10. Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин: постанова пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ № 5 від 30.03.2012 р. // ЦА: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-12>

11. Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин: лист Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27.09.2012 № 10-1393/0/4-12 // ЦЯБ: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1393740-12>

12. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 24.10.2008 р. № 13 // ЦЯБ: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>

13. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 04.06.2010 р. № 5 // ЦА: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>

14. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: постанова Пленуму Вищ. госп. суду України від 17.10.2012 №12 // ЦЯБ :: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>

15. Про судову практику у справах за позовами про захист права приватної власності: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 22.12.1995 р. № 20 // ЦКБ: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>

10.2. 4.2.1. Корисні веб-сайти:

1. www.president.gov.ua - Президент України.
2. www.rada.gov.ua - Сервер Верховної Ради України.
3. www.kmu.gov.ua - Кабінет Міністрів України.
4. www.minjust.gov.ua - Міністерство юстиції України
5. www.bank.gov.ua - Національний банк України
6. www.ukrstat.gov.ua - Державний комітет статистики України.
7. www.reyestr.court.gov.ua - Єдиний державний реєстр судових рішень.
8. www.ccu.gov.ua/ - Конституційний Суд України
9. https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/ - Верховний

Суд.

10.2.2. Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

10. www.nbuv.gov.ua - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
11. www.lib.academy.sumy.ua - Бібліотека банківської справи.
12. www.nplu.kiev.ua - Національна парламентська бібліотека України
13. www.lsl.lviv.ua - Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
14. www.ognb.odessa.ua - Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М. Горького.
15. www.korolenko.kharkov.com - Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г.

Короленка

16. www-library.univer.kharkov.ua - Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

17. <http://univd.edu.ua/ibportal/> - Бібліотека Харківського національного університету внутрішніх справ

10.2.3. Юридичні електронні журнали та газети:

18. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/b19> - Офіційний вісник України
19. [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(firstview\)/vis.html?OpenDocument&Count=1000](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(firstview)/vis.html?OpenDocument&Count=1000) - Вісник Верховного Суду України.
20. <https://pravo.ua/> - Видання «Юридическая практика».
21. www.yur-gazeta.com - Газета «Юридична газета»
22. www.ukurier.gov.ua - Газета «Урядовий кур'єр».
23. <https://yvu.com.ua/> - Газета «Юридичний Вісник України».
24. www.ccu.gov.ua/ - Науковий фаховий журнал «Вісник Конституційного Суду України»
25. www.nbuv.gov.ua/ - Науковий фаховий журнал «Вісник Національної академії прокуратури України».
26. www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pgip/index.html - Науковий фаховий журнал «Підприємництво, господарство і право».

27. www.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm - Науковий фаховий журнал «Форум права».
28. www.nbuuv.gov.ua/e-journals/prtup/index.html - Науковий фаховий журнал «Право та управління»
29. <http://iadvocate.com.ua/avtoram.html> - Науковий журнал «Адвокат»
30. www.pravoua.com.ua - Юридичний журнал «Право України».
31. <https://protocol.ua/ua/> - Юридичний інтернет ресурс.

10.2.4. Міжнародні суди:

- www.icj-cij.org - Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
- www.curia.eu.int - Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
- www.echr.coe.int - Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
- www.worldcourts.com - Інформація про міжнародні суди

10.2.5. Міжнародні економічні і фінансові організації:

32. www.imf.org - Міжнародний валютний фонд.
33. <https://www.un.org/> - Організація Об'єднаних Націй.
34. www.wto.org - Світова організація торгівлі.
35. www.worldbank.org - Група Світового Банку.

Питання до заліку (3 семестр)

1. Поняття цивільного права як галузі права.
2. Предмет, метод, функції та принципи цивільного права.
3. Система цивільного права.
4. Поняття цивільного права як науки та навчальної дисципліни.
5. Акти цивільного законодавства, їх система.
6. Акти цивільного законодавства і договір. Міжнародний договір. Звичай.
7. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права.
8. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій, та норм моралі.
9. Поняття, особливості та класифікація цивільних правовідносин.
10. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст.
11. Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад.
12. Класифікація юридичних фактів.
13. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків.
14. Поняття права на захист цивільних прав та інтересів.
15. Поняття фізичної особи. Право- та дієздатність фізичної особи.
16. Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи

17. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності.
18. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
19. Оголошення фізичної особи померлою.
20. Індивідуалізація фізичної особи.
21. Акти цивільного стану.
22. Поняття, цілі та значення опіки та піклування.
23. Поняття, ознаки та значення юридичних осіб.
24. Види юридичних осіб.
25. Способи створення юридичної особи.
26. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи.
27. Філії та представництва юридичної особи.
28. Відповідальність юридичних осіб.
29. Індивідуалізація юридичної особи.
30. Припинення юридичної особи.
31. Поняття та види підприємницьких товариств.
32. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах.
33. Поняття і види об'єктів цивільних прав. Оборотоzдатність об'єктів цивільних прав.
34. Речі як об'єкти цивільних прав.
35. Класифікація речей та її правове значення.
36. Оборотоzдатність речей в цивільному праві.
37. Поняття та особливості робіт та послуг як об'єктів цивільних прав, їх поняття та види.
38. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види.
39. Поняття, ознаки та значення правочинів.
40. Види правочинів.
41. Чинність правочину.
42. Тлумачення змісту правочину.
43. Недійсність правочину.
44. Поняття, підстави виникнення та припинення представництва. Види представництва.
45. Вчинення правочинів представником.
46. Довіреність.
47. Поняття строку і терміну, їх значення та види.
48. Поняття, сутність та значення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
49. Види позовної давності
50. Обчислення та перебіг позовної давності.
51. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності.
52. Наслідки спливу позовної давності.
53. Поняття та види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права.
54. Здійснення особистих немайнових прав.
55. Захист особистих немайнових прав.

56. Право на життя. Право на охорону здоров'я.
57. Право на свободу. Право на особисту недоторканість.
58. Право на сім'ю. Право на опіку або піклування. Патронат.
59. Право на ім'я. Право на повагу до гідності та честі. Право на недоторканість ділової репутації.
60. Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Право на таємницю кореспонденції.
61. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле-, та відеозйомок.
62. Право на місце проживання. Право на недоторканість житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування.
63. Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання.
64. Поняття та ознаки речового права.
65. Захист речових прав.
66. Поняття права власності та його зміст.
67. Форми права власності.
68. Підстави набуття та припинення права власності.
69. Момент виникнення права власності у набувача.
70. Здійснення права власності.
71. Поняття та види права спільної власності.
72. Поняття та види захисту права власності.
73. Речово-правові способи захисту права власності.
74. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.
75. Право володіння чужим майном як речове право.
76. Право користування чужим майном як речове право
77. Поняття права інтелектуальної власності.
78. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.
79. Зміст права інтелектуальної власності.
80. Захист права інтелектуальної власності.
81. Об'єкти авторського права.
82. Зміст суб'єктивного авторського права.
83. Суміжні права.
84. Патентне право, поняття та зміст.
85. Об'єкти патентного права.
86. Право на комерційне найменування.
87. Право на торговельну марку.

Питання до ЕКЗАМЕНУ (4 семестр)

1. Поняття цивільного права як галузі права.
2. Предмет, метод, функції та принципи цивільного права.
3. Система цивільного права.
4. Поняття цивільного права як науки та навчальної дисципліни.
5. Акти цивільного законодавства, їх система.

6. Акти цивільного законодавства і договір. Міжнародний договір. Звичай.
7. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права.
8. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій, та норм моралі.
9. Поняття, особливості та класифікація цивільних правовідносин.
10. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст.
11. Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад.
12. Класифікація юридичних фактів.
13. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків.
14. Поняття права на захист цивільних прав та інтересів.
15. Поняття фізичної особи. Право- та дієздатність фізичної особи.
16. Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи
17. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності.
18. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
19. Оголошення фізичної особи померлою.
20. Індивідуалізація фізичної особи.
21. Акти цивільного стану.
22. Поняття, цілі та значення опіки та піклування.
23. Поняття, ознаки та значення юридичних осіб.
24. Види юридичних осіб.
25. Способи створення юридичної особи.
26. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи.
27. Філії та представництва юридичної особи.
28. Відповідальність юридичних осіб.
29. Індивідуалізація юридичної особи.
30. Припинення юридичної особи.
31. Поняття та види підприємницьких товариств.
32. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах.
33. Поняття і види об'єктів цивільних прав. Обороздатність об'єктів цивільних прав.
34. Речі як об'єкти цивільних прав.
35. Класифікація речей та її правове значення.
36. Обороздатність речей в цивільному праві.
37. Поняття та особливості робіт та послуг як об'єктів цивільних прав, їх поняття та види.
38. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види.
39. Поняття, ознаки та значення правочинів.
40. Види правочинів.
41. Чинність правочину.
42. Тлумачення змісту правочину.
43. Недійсність правочину.

44. Поняття, підстави виникнення та припинення представництва. Види представництва.

45. Вчинення правочинів представником.

46. Довіреність.

47. Поняття строку і терміну, їх значення та види.

48. Поняття, сутність та значення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

49. Види позовної давності

50. Обчислення та перебіг позовної давності.

51. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності.

52. Наслідки спливу позовної давності.

53. Поняття та види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права.

54. Здійснення особистих немайнових прав.

55. Захист особистих немайнових прав.

56. Право на життя. Право на охорону здоров'я.

57. Право на свободу. Право на особисту недоторканість.

58. Право на сім'ю. Право на опіку або піклування. Патронат.

59. Право на ім'я. Право на повагу до гідності та честі. Право на недоторканість ділової репутації.

60. Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Право на таємницю кореспонденції.

61. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле-, та відеозйомок.

62. Право на місце проживання. Право на недоторканість житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування.

63. Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання.

64. Поняття та ознаки речового права.

65. Захист речових прав.

66. Поняття права власності та його зміст.

67. Форми права власності.

68. Підстави набуття та припинення права власності.

69. Момент виникнення права власності у набувача.

70. Здійснення права власності.

71. Поняття та види права спільної власності.

72. Поняття та види захисту права власності.

73. Речово-правові способи захисту права власності.

74. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.

75. Право володіння чужим майном як речове право.

76. Право користування чужим майном як речове право

77. Поняття права інтелектуальної власності.

78. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.

79. Зміст права інтелектуальної власності.

80. Захист права інтелектуальної власності.

81. Об'єкти авторського права.
82. Зміст суб'єктивного авторського права.
83. Суміжні права.
84. Патентне право, поняття та зміст.
85. Об'єкти патентного права.
86. Право на комерційне найменування.
87. Право на торговельну марку.
88. Поняття зобов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права.
89. Зобов'язальне правовідношення (зобов'язання).
90. Суб'єкти зобов'язань. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні.
91. Виконання зобов'язання.
92. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань.
93. Неустойка.
94. Завдаток.
95. Поручка.
96. Гарантія.
97. Застава.
98. Притримання.
99. Припинення зобов'язань.
100. Правові наслідки порушення зобов'язань.
101. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.
102. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
103. Цивільно-правовий договір.
104. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.
105. Порядок укладення договорів.
106. Підстави для зміни або розірвання договору.
107. Загальні та відмінні риси договорів про передачу майна у власність. Види таких договорів.
108. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне передання майна у тимчасове володіння та користування. Види таких договорів.
109. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне виконання робіт. Види таких договорів.
110. Загальні положення про договори з надання послуг: предмет договору, умови виконання. Загальні та відмінні риси договорів про надання послуг. Види таких договорів.
111. Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
112. Договір про комерційну концесію.
113. Загальні положення про спільну діяльність.
114. Просте товариство.
115. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.
116. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.
117. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

118. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.

119. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

120. Деліктні зобов'язання.

121. Правові умови виникнення деліктних зобов'язань.

122. Загальні положення про порядок та обсяг відшкодування заподіяної шкоди.

123. Відшкодування моральної шкоди.

124. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття та недієздатними особами.

125. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної небезпеки.

126. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

127. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).

128. Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.

129. Спадкова маса.

130. Суб'єкти спадкових правовідносин.

131. Об'єкти спадкового правонаступництва.

132. Спадкування за заповітом.

133. Зміст заповіту.

134. Види заповідальних розпоряджень.

135. Право на обов'язкову частку у спадщині.

136. Спадкування за законом.

137. Право на прийняття спадщини.

138. Виконання заповіту.

139. Оформлення права на спадщину.

140. Спадковий договір.